

POSUDEK NA MAGISTERSKOU DIPLOMOVOU PRÁCI

autor práce: Tomáš Kristlík
téma práce: Mexické drogové kartely: dynamika nadnárodního organizovaného zločinu
autor posudku: PhDr. et Mgr. Kryštof Kozák, PhD., Institut mezinárodních studií, FSV UK
datum: 2. září 2011

Předložená práce Tomáše Kristlíka se zabývá problematikou organizovaného zločinu a jeho hrozeb pro národní stát na příkladu mexických drogových kartelů. Autor se v první části zabývá definicí organizovaného zločinu a různými možnostmi jeho teoretického uchopení. Následuje další část, ve které je popisován vznik moderních drogových kartelů v Kolumbii a pak přenesení těžiště jejich činnosti do Mexika. Podrobněji je rozebírána jejich struktura a vývoj, včetně hrozeb, které znamenají pro státní aparát. V závěru autor představuje tezi, že kartely jsou velmi závažným problémem pro mexický stát, který zřejmě nemá dostatečné kapacity na to, aby nad nimi zvítězil.

Celkově je práce spíše souhrnem zajímavých a často i velmi podrobných poznatků, které jsou někdy více a někdy méně relevantní pro vytyčené cíle práce. Z metodologického hlediska je problematické, že si práce sice v úvodu klade jasnou a relevantní výzkumnou otázku, ta ale není dostatečně operacionalizována, respektive nejsou určena jasná kritéria, která by umožnila na ní uspokojivě odpovědět. Chybí pak spojitost jednotlivých částí práce a jejich vzájemná návaznost. Práce by se tak dala rozdělit na cca tři podnětné segmenty, které by šly rozpracovat do kvalitních časopiseckých studií. Jeden by zřejmě tvořila teoretická část, která by se pokoušela fenomén mexických drogových kartelů zařadit do pojmosloví a definic týkajících se organizovaného zločinu. Další segment by se pak věnoval Kolumbii a vzniku moderních drogových kartelů, kdy se autor pokouší zodpovědět dílčí otázku relevantní z pohledu teritoriálních studií, a to proč k tomuto vývoji došlo zrovna v Kolumbii a ne v Peru či Bolívii. Následuje oddíl věnovaný rozvoji mexického drogového průmyslu se

zaměřením na vojensky organizovanou skupinu Los Zetas, která je v tomto ohledu novým fenoménem. Poslední část, která je s ohledem na výše uvedené sekce v práci méně rozpracovaná, se pak věnuje samotné konceptualizaci druhu a míry ohrožení, které kartely představují pro mexický stát, kdy je zhodnocena i současná politika prezidenta Calderóna. Problémem práce je, že tyto segmenty nejsou příliš organicky propojeny, respektive chybí dostatečně silná sjednocující myšlenka, která by dokázala hodnotné dílčí poznatky poskládat do širšího přehledného rámce.

Z obsahového hlediska jsou jednotlivé části práce odpovídajícím způsobem zpracované, nicméně vznikají mezery v jejich vzájemných souvislostech. Úvodní teoretická část například nedostatečně reflektuje rozdíl mezi tradičním kartelem a Los Zetas, které jsou podle autora organizací jiného druhu. Teprve v samotném závěru se autor pouští do zhodnocení strategie mexického státu, a to pouze povrchně, kdy například příliš nereflektuje charakter násilí a obětí, které Calderónův postup vyvolal. Většina střetů totiž není mezi vojskem a kartely, ale mezi kartely navzájem po destabilizaci vyvolané přítomností armády. Autor pracuje s definicí slova kartel v ekonomickém smyslu, nicméně jeho použití pro mexický drogový obchod je spíše diskutabilní, opravdu je nejdůležitější charakteristikou dohoda o cenách mezi jednotlivými firmami?

Práce obsahuje řadu tvrzení, která nejsou dostatečně podložena nebo vyžadují další vysvětlení. Co je to „nižší legitimační kvocient“ na str. 9? Na str. 11 je tvrzení, že „existují prakticky jen dvě možnosti: přizpůsobit se zdokonalit, nebo zaniknout.“ Na str. 12 je prezidentství Carlose Salinase i Ernesta Zedilla zahrnuto pod pojem „levicová vláda“, s čímž by v Mexiku mnozí nesouhlasili. Na str. 26 je, že „v debatě o organizovaném zločinu je zájem upřen nejen na manifest struktury, ale rovněž na latentní, tedy na vztahy, které se aktivují jen sporadicky.“ Na str. 29 je tvrzení, že „v mezinárodním prostředí se oba termíny používají víceméně jako synonyma,“ což činí celou sekci poměrně nadbytečnou, respektive je třeba lépe vysvětlit důležitost rozdílu pro cíle práce. Na str. 30 je uvedeno, že se „seřadily podle stupně organizační sofistikovanosti od samotářů, partnerů a zločinců po formální,“ což je bez dalšího zavádějící, stejně jak tvrzení na str. 43, že „Vláda byla slabá, formálně i historicky.“

„Vydírání ilegálních obchodníků,“ ze str. 34 je taktéž zavádějící. Na str. 45 je spojení „tvrdohlavá Kolumbie“, které je poměrně vágní. Na stejné straně by bylo vhodné vysvětlit autorem naznačenou souvislost mezi katolictvím a extrémními formami násilí. Na str. 52 je poměrně zavádějící formulace, že „Jakmile došlo ke jmenování, kandidát PRI byl vše, jen ne zvolen.“ Problematická je i zmínka o zbraních hromadného ničení na str. 62, která zřejmě není v případě mexických kartelů až tak relevantní. V samotném závěru je tvrzení, že „armádní jednotky vyslané prezidentem Claderónem utkaly s ozbrojenci drogových kartelů a neztvrdily. Dnes, po pěti letech bojů, si trůfám říci, že o možnostech a schopnostech kartelů již nikdo nepochybuje.“ To není tak úplně pravda, neboť v přímých střetech má armáda jasnou převahu, nedaří se jí však potlačit fenomén jako celek, což autor na jiném místě správně zmiňuje.

Práce je po formální stránce na dostatečné úrovni. Odkazy jsou pečlivě zpracovány, v některých momentech je ale citováno příliš dlouho pouze z jednoho sekundárního zdroje. Kritika literatury mohla být mnohem obsáhlejší a zahrnovat i širší debatu v rámci mexické společnosti ohledně nebezpečí, které pro ni kartely představují. Chybí též zmínka o problémech, které představují nespolehlivé zdroje v otázkách výzkumu organizovaného zločinu. Práci by prospěla pečlivější redakce a občas i věcnější styl, viz. například „dominantní drogou v kolumbijském pantheonu“ ze str. 39 nebo „krev tekla proudem jako červené bláto po úbočích horských hřebenu“ ze str. 45. V práci zůstaly i některé překlepy, jako např. Chihuahua na str. 60 nebo Claderónem na str. 65. Anglické shrnutí na konci příliš neodpovídá jednotlivým částem práce.

Přes řadu uvedených výhrad je zřejmé, že se autor v problematice velmi dobře orientuje, zpracoval řadu různých zdrojů a přináší cenné dílčí informace a postřehy. Splňuje formální a technické požadavky kladené na magisterskou diplomovou práci, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře až dobře v závislosti na výsledku obhajoby. Některé části práce jsou po rozpracování vhodné k publikaci jako samostatné studie.

Při obhajobě navrhuji položit následující otázky: Co je nejdůležitější závěr první teoretické části práce? Jak je reflektován v samotném závěru? Jaká kritéria pro ohrožení

státu jsou v práci využita? Co je hlavním cílem mexických kartelů a v jakém ohledu jim v tom mexický stát brání? Jaké jsou širší implikace závěrů práce, včetně adekvátních doporučení ohledně veřejných politik?